

Yrkesetiska riktlinjer

Etiska val är närvarande i varje ögonblick:
varje handling eller att inte handla
är ett etiskt val.

SUPER

Etiskt omdöme innebär att yrkespersonen fattar välgrundade och motiverade beslut i sitt arbete. Etiken tar sig uttryck i handlingar i det dagliga arbetet, till exempel i hur klienten bemöts och hur en förtroendefull relation byggs upp.

Yrkespersonen möjliggör att klienten kan uttrycka sina åsikter och har möjlighet att påverka sin egen situation.

Teknologin stöder arbetet, men ersätter inte etisk bedömning. Digitala lösningar och artificiell intelligens används på ett sätt som stärker människovärdet, jämlikheten, delaktigheten och säkerheten utan att försvagar dem. Ansvar för beslut ligger alltid hos människan.

Innehåll

Social-, hälsovårds- och pedagogiska branschen	3
I yrket	6
Yrkesetiska riktlinjer	8
Respekt för människovärdet	8
Självbestämmanderätt	8
Rättvisa	9
Jämlikhet	9
Ansvar	9
Professionalism och samarbete	9
Källor	11
Närvårdarlöftet	12

Social-, hälsovårds- och pedagogiska branschen

Yrkespersoner inom social-, hälsovård och pedagogiska branschen förutsätts ha goda relations- och kommunikationsfärdigheter, vara ärliga samt ha förmåga att arbeta med olika människor. Yrkespersonen arbetar lösningsinriktat och värdesätter såväl sitt eget som andras arbete. Att arbeta inom yrket förutsätter att man kontinuerligt upprätthåller och utvecklar sin yrkeskompetens.

Bestämmelser och yrkesetiska riktlinjer inom social-, hälsovårds- och pedagogiska branschen styr de yrkesverksammas arbete. Genom yrkesetisk kompetens säkerställs att människors rättigheter förverkligas och att välbefinnandet fördelas så rättvist som möjligt mellan klienter och klientgrupper. Målet är att främja ett gott liv och rättvisa i samhället.

Den nationella etiska delegationen för social- och hälsovård, ETENE, har utarbetat etiska principer för social- och hälsovård. Dessa etiska principer tillämpas också inom det pedagogiska området.

Respekt för människovärdet är grunden för verksamheten.

- Jämlikhet och rättvisa styr arbetet.
- Självbestämmanderätt och delaktighet respekteras och stöds.
- God vård och omsorg är professionell och human.
- Professionalitet och samarbete säkerställer en etiskt hållbar verksamhet.
- Teknologi stöder arbetet men ersätter inte etisk bedömning.

Arbetet inom social-, hälsovårds- och pedagogiska branschen regleras av många lagar och bestämmelser som ska följas. Arbetstagaren ska respektera individers och familjers individualitet samt grupper och gemenskapers etniska och kulturella mångfald. Yrkespersonen respekterar klientens självbestämmanderätt och erbjuder alltid god service. Arbetstagaren är skyldig att behandla alla klienter jämlikt oberoende av nationalitet, etniskt ursprung, kön, ålder, funktionsnedsättning, sjukdom, sexuell läggning, övertygelse eller någon annan personlig egenskap.

Arbetet inom social-, hälsovårds- och pedagogiska branschen bygger på förtroende. Klienter delar personliga uppgifter med arbetstagaren om privatliv, familj, anhöriga och närstående samt om sitt arbete. Förtroendet är centralt i klientrelationer, men gäller även inom arbetsgemenskapen. Arbetstagarna omfattas av lagstadgad **tystnadsplikt** och **dataskydd**.

Bestämmelser om sekretess gäller även i sociala medier. Det är viktigt att känna till hur sociala medier får användas under arbetstid. Arbetsgivaren kan begränsa eller förbjuda användningen under arbetstid. Arbetstagaren ska vara lojal mot sin arbetsgivare och bör inte offentligt kritisera denna. Tystnadsplikt gäller.

På arbetsplatser finns gemensamt överenskomna anvisningar och regler. Arbetstagarna representerar olika kulturella bakgrunder men reglerna som styr arbetet är det samma för alla. Arbetet inom social-, hälsovårds- och pedagogiska branschen är till sin natur självständigt, multiprofessionellt och förutsätter samarbete med olika parter.

En yrkesutbildad person har en lagstadgad skyldighet att vid behov göra en barnskyddsanmälan eller en orosanmälan om behov av socialvård. Arbetstagaren har också en lagstadgad skyldighet att rapportera till sin närmaste chef om missförhållanden som upptäcks i arbetsnheten.

På arbetsplatser finns
gemensamt överenskomna
anvisningar och regler.

I yrket

Yrken inom social-, hälsovårds- och pedagogiska branschen behöver en stark yrkesetik, goda interaktions- och samarbetsfärdigheter, förmåga att använda forskningsbaserad kunskap samt praktiska arbetsfärdigheter. Varje studerande och yrkesutbildad person ansvarar i sitt arbete för att yrkesetiken förverkligas.

En yrkesperson fattar i sitt arbete beslut som påverkar klienternas liv, hälsa och välbefinnande. Besluten gäller delvis små och obemärkta val för klienterna eller tillsammans med dem, men de kan få stor betydelse i en människas liv. Arbetstagaren ska respektera klientens integritet och säkerställa att självbestämmanderätten tillgodoses. Ett respektfullt bemötande kräver fingertoppskänsla och förmåga att lyssna.

Arbetet inom social-, hälsovårds- och pedagogiska branschen **förutsätter en kontinuerlig beredskap att identifiera, reflektera över och lösa etiska frågor som hör till arbetet**. I arbetet uppstår utmanande situationer där det inte finns entydiga svar. När värderingar och normer hamnar i konflikt uppstår ett etiskt problem. Etisk belastning uppstår när yrkespersonen upplever en konflikt mellan god vård och vardagens krav. I konfliktsituationer betonas ett professionellt förhållningssätt och reflektion kring etiska frågor i arbetsgemenskapen. Arbetstagaren har rätt till arbetarskydd och ska få stöd i etiskt svåra situationer.

Inom social-, hälsovårds- och pedagogiska branschen behövs en stark yrkesidentitet, förmåga att dra nytta av sin personlighet samt etisk omdömesförmåga och beslutsfattande. Arbetstagarens handlande ska i alla avseenden vara etiskt hållbart. Det är en yrkesetisk skyldighet att värna om patienters och klienters hälsa.

Till exempel förutsätter lagen om smittsamma sjukdomar vaccinationsskydd för personer som arbetar med klienter eller patienter som tillhör riskgrupper, i klient- och patientutrymmen eller vid patienttransporter där det finns risk för smitta.

En yrkesperson fattar i sitt arbete
beslut som påverkar klienternas liv,
hälsa och välbefinnande.

Yrkesetiska riktlinjer

Syftet med de etiska riktlinjerna inom social-, hälsovårds- och pedagogiska branschen är att hjälpa till att hitta allmänt accepterade principer och korrekta handlingssätt i förhållande till klienten.

De etiska principerna har utarbetats som stöd för etisk reflektion i situationer där man står inför val och fattar beslut som påverkar andra människors liv.

Respekt för människovärdet

Respekt för människovärdet är den mest centrala etiska principen inom social-, hälsovårds- och pedagogiska branschen. Klienten bemöts alltid som värdefull och unik.

- Du vårdar varje människa väl och med värdighet.
- Du behandlar och bemöter varje individ som en unik person.
- Du respekterar och skyddar människans integritet och egendom.
- Du accepterar varje persons personliga livsvärderingar och livsstil.
- Du upprätthåller hoppet, eftersom det är en viktig del av respekten för människovärdet.

Självbestämmanderätt

Klienten har rätt till ett självständigt liv och rätt att fatta egna beslut.

- Du ser till att klienten får all den information som behövs och möjlighet att påverka sina ärenden.
- Du respekterar självbestämmanderätten och handlar alltid för klientens bästa vid begränsningsåtgärder.

Rättvisa

Klienten har rätt att få service och bli bemött jämlikt. Rättvisa förutsätter att klienternas olika behov och livssituationer beaktas.

- Du är medveten om klienternas rättigheter och de centrala bestämmelser som gäller.
- Du stöder klientens delaktighet utifrån klientens egna förmågor.

Professionalism och samarbete

Professionalism innebär kompetens, etisk bedömning och medvetenhet om den egna rollen. Samarbete är en förutsättning för fungerande och trygg vård och omsorg.

- Du vågar ta upp svåra frågor och sätter klientens bästa i första hand. Det är moraliskt mod.
- Du tar hand om ditt eget arbetsvälbefinnande.

Jämlikhet

Klienternas olika behov, livssituation och resurser ligger till grund för vård och service.

- Du uppmärksammar särskilt klienter i utsatt situation.

Ansvar

Visar sig i bemötandet och beslut i vardagen.

- Du ansvarar för att upprätthålla din yrkeskompetens.
- Du är ärlig, respektfull och följer tystnadsplikt och sekretess.

Att bryta mot sekretess och tystnadsplikt är enligt lag ett straffbart brott. Den gäller alla yrkesutbildade personer, också på fritiden.

- Du får inte lämna ut uppgifter som rör klienten eller dennes närstående.
- Du vet att patient- och klienthandlingar samt kopior eller utskrifter är sekretessbelagda.
- Uppgifter får inte lämnas ut även om vårdrelationen eller anställningen har upphört.
- Du kommer ihåg att sekretess och tystnadsplikt också gäller i sociala medier.

KÄLLOR

Aktuell lagstiftning: www.finlex.fi

Apusisaresta lähihoitajaksi [HUS19post \(superliitto.fi\)](https://superliitto.fi)

ETENE-publikation: Sosiaali- ja terveysalan eettiset periaatteet (2026) Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ETENE Sosiaali- ja terveysministeriö

Närvårdarens etiska riktlinjer (2023). SuPer ry.

Grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen 2025 [Grundexamen inom social- och hälsovårds branschen - eGrunder](#)

Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2022 [Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2022 - eGrunder](#)

Vuori-Kemilä, Lindroos, Nevala & Virtanen (2008). Ihmisen hyvä.
Etiikka lähihoitotyössä. WSOY.

Sammanställd av Sari Ojajärvi, Johanna Pérez och Anne Nylund

Utgivare: Finlands närvårdar- och primärskötarförbund

Helsingfors 8/2026

Copyright © SuPer ry

superliitto.fi

Närvårdarlöftet

Jag lovar att i mitt arbete som närvårdare respektera klientens människovärde och befrämja ett gott liv.

Jag lovar att stödja människans tillväxt och utveckling, funktionsförmåga och egen aktivitet samt att befrämja hälsa och vårda sjuka.

Jag lovar att sköta dem som behöver hjälp, förebygga marginalisering, lindra mänskligt lidande från livets början ända fram till livets slut.

Jag lovar att följa yrkesetiska principer och tystnadsplikt, utveckla min yrkesskicklighet samt befrämja mitt eget och arbetssamfundets välbefinnande i arbetet.

Jag förbinder mig att utveckla både min arbetsgemenskap och social-, hälsovårds- och pedagogiska branschen.

SUPER